
УДК 047.31+811.161.2

Наталія Багнюк

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України,
м. Львів

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «КНИЖКИ ПРО СЛОВА. ІСТОРИЧНА ТА ДІАЛЕКТНА ЛЕКСИКОГРАФІЯ»

13–16 вересня 2017 р. відділ української мови Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України спільно із Мовознавчою комісією Наукового товариства імені Шевченка провели **Міжнародну наукову конференцію «Книжки про слова. Історична та діалектна лексикографія»**.

Цьогоріч Львів, охоплений виром подій 24-го Форуму видавців, зустрів понад 40 науковців з України, Польщі, Угорщини, Хорватії. Організатори зібрали в рамках спільної конференції мовознавців-діалектологів (відбулося 16-те засідання наукового семінару «Актуальні проблеми діалектології») та істориків мови, дослідників писемних пам'яток (це було 5-те засідання Тимченківських наукових читань). Центральна проблема зустрічі — українська діалектна й історична лексикографія — упорядкування та репрезентація діалектної та історичної лексики в спеціальному форматі — словникові. Актуальність зібрання зумовлювала потреба осмислити численні теоретичні та практичні проблеми, що постають у лексикографічній роботі, бажання обмінятися досвідом щодо методів, прийомів опрацювання мовного матеріалу, а також обговорити стан і перспективи української діалектної та історичної лексикографії. У доповідях учасників конференції йшлося про принципи побудови словників, укладання словникових статей, про специфіку інтерпретації слова в діалектному (доповідачі ре-

© Н.В. БАГНЮК, 2017

презентують увесь українськомовний континуум — від Львова до Старобільська) та в історичному словниках, що давало б змогу простежувати непрості етапи розвитку українського слова протягом століть.

Із щирим вітальним словом — за допомогою відеозв'язку — до учасників конференції звернувся директор Інституту української мови НАН України, професор, доктор філологічних наук **Павло Юхимович Гриценко**.

14 вересня у конференційній залі Наукового товариства імені Шевченка відбулося пленарне засідання, під час якого було виголошено низку фундаментальних доповідей: **Дорота К. Рембішевська та Януш Сятковський** (Варшава) «*Z problematyki nawiązań i zapożyczeń na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim*»; **Лідія Гнатюк** (Київ) «*Словар чужих слів*» *З. Кузели і М. Чайковського як джерело дослідження історії мовної свідомості українців*; **Єжи Сероцюк** (Познань) «*Miejsce słowników regionalnych w leksykografii gwarowej*»; **Григорій Аркушин та Віктор Мойсієнко** (Луцьк—Житомир) «*Робота над укладанням зведеного словника поліських говорів*»; **Ірена Ярос** (Лодзь) «*Dwudziestowieczne słowniki gwar Polski centralnej wobec współczesnej polskiej leksykografii gwarowej*»; **Галина Наєнко** (Київ) «*Історичний граматичний словник української мови як дослідницька проблема*»; **Оксана Тимко-Дітко** (Загреб) «*Стан лексикографії у придунайських руснаків*»; **Ганна Дидик-Меуш** (Львів) «*Сполучуваність слів в українській мові XVI—XVII ст. Матеріали до словника*»; **Людмила Ткач** (Чернівці) «*Архаїчна та діалектна лексика української мови в глосографії XX — початку XXI ст.*».

Учасники конференції працювали у двох секціях — діалектологічній та історичній. Під час засідання діалектологічної секції висвітлено широкий спектр питань, що стосуються теорії та практики діалектної лексикографії. Серед доповідачів **Катажина Заглоба** (Познань) «*Rozwarstwienie słownictwa gwarowego w polu tematycznym «studnia»*»; **Валентина Лєснова** (Старобільськ) «*Джерела ранньої лексикографії та їхнє значення для сучасного діалектного словникарства*»; **Тетяна Тищенко** (Умань) «*Словник східнопоодільських говірок як відображення номінаційних процесів*»; **Блажей Осовський** (Познань) «*Kotornicy, czupyszownicy, gburzy i inni. Jak w Wielkopolsce w XVIII w. nazywano ludzi ze względu na ich pozycję społeczną?*»; **Галина Гримашевич** (Житомир) «*Адвербіальна лексика в діалектних лексикографічних виданнях: способи репрезентації*»; **Юстина Кобузь** (Познань) «*Szkolne słowniczki regionalne jako efekt współpracy środowiska lokalnego i naukowego*»; **Катажина Сіцінська** (Лодзь) «*Leksyka z zakresu budownictwa w zbiorze «Słownictwo ludowe z terenu byłych województw kieleckiego i łódzkiego» Karola Dejny*»; **Оксана Суховій** (Київ) «*Принципи укладання словника застарілої лексики*»; **Марія Шведова** (Київ) «*Корпус як база для словника регіоналізмів*»; **Тетяна Ястремська** (Львів) «*Семантична опозиція гори — доли у словнику і в тексті*»; **Наталія Хобзей** (Львів) «*Стале і змінне в реєстрі українських діалектних словників XIX—XXI ст.*»; **Андраш Золтан** (Будапешт) «*Із спостережень над історичними словниками східнослов'янських мов*»; **Інна Гороф'янюк** (Вінниця) «*Słowniczek prowincjalizmów podolskich*» *А. Кремера як перша лексикографічна праця про подільський говір української мови*; **Михайло Бігусяк**

(Івано-Франківськ) «Лексика бойківських говірок Івано-Франківщини у світлі різночасових свідчень»; **Галина Кобиринка** (Київ) «Лексикон львівський: поважно і на жарт» як джерело дослідження акцентуації української мови»; **Галина Сікора** (Київ) «Львів у калейдоскопі лексикографії»; **Леся Хомчак** (Львів) «Словник лексики родинних обрядів надсянських говірок»; **Оксана Сімович** (Львів) «До проблеми формулювання символічного значення у словниках»; **Марина Волошинова** (Старобільськ) «Словник предметної лексики українських східнословобжанських говірок: принципи укладання»; **Ірина Романина** (Львів) «Корпус діалектних текстів як джерело створення словника»; **Мирослава Пнатюк** (Львів) «Лемківське словникарство в незалежній Україні»; **Оксана Чаган** (Львів) «Назви реалій будівництва бойківських говірок у лексикографічних працях»; **Василь Зеленчук** (Криворівня) «Гуцульський діалект у словобжанській інтерпретації»; **Олена Слободзяник** (Львів) «Репрезентація географічних назв у діалектній лексикографії».

Низка ґрунтовних доповідей прозвучала і під час роботи секції з історії мови та історичної лексикографії: **Наталія Пуряєва** (Київ) «Літургійна лексика в «Лексиконі словенороському» Памва Беринди»; **Оксана Зелінська** (Умань) «Лексика на позначення дітей у словнику і в пам'ятці»; **Ганна Войтів** (Львів) «Специфіка семантичної характеристики слова в історичному словникові»; **Тетяна Гуцуляк** (Чернівці) «Лексикографічні пам'ятки як джерело для дослідження образно-дериваційного потенціалу слова»; **Василь Денисюк** (Умань) «Фразеологізм: функціонування в тексті і лексикографічна репрезентація»; **Зоряна Мацюк** (Львів) «Деривати з коренем -брат- у «Словнику української мови XVI — першої половини XVII ст.»»; **Ольга Кровицька** (Львів) «Акти села Одрехова» в корпусі джерел історичного словника»; **Ірина Черевко** (Львів) «Вигові фразеологізми з компонентами *Богъ, Господь* в українській мові XVI — I половини XVII ст.: лексикографічна інтерпретація»; **Галина Тимошик** (Львів) «Святе Письмо в мікротекстах «Галицько-руських народних приповідок» Івана Франка»; **Ольга Заневич** (Львів) «Власне зворотні дієслова у граматиках і словниках: особливості трактування»; **Єлизавете Барань** (Берегово) «Початки українсько-угорського та угорсько-українського словникарства»; **Ольга Гайда** (Тернопіль) «Лексикографічне моделювання приєднаної системи української мови XIV–XV ст.»; **Оксана Бас-Кононенко** (Київ) «Орфоенічні словники як джерело вивчення динаміки вимовних норм української мови»; **Анна Закутня, Людмила Ткач** (Чернівці) «Лексикографування мови української реклами к. XIX — I пол. XX ст. як засіб відображення соціокультурних відносин та предметного світу тогочасного побуту й господарювання»; **Дарія Якимович-Чапран** (Львів) «До проблеми укладання історичного словника термінолексики: спроба побудови словникової статті»; **Оксана Шпить** (Львів) «Словосполучення з особовими і присвійними займенниками в українській історичній лексикографії»; **Наталія Багнюк** (Львів) «Гортаючи сторінки «Словника української мови XVI — першої половини XVII ст.»: мовна особистість епохи»; **Уляна Штанденко** (Київ) «Дієслівні деривати в Універсалі гетьмана Івана Мазепи в «Актах Полтавського полкового суду 1668–1740 рр.»»; **Оксана Федуневич-Швед**

(Чернівці) «Лексика перекладів українською мовою творів світової класики: робота над матеріалами до словника»; **Марія Брус** (Івано-Франківськ) «Історичний словник українського язика» *Є.К. Тимченка як підґрунтя історичного словника фемінізмів*. Під час роботи секцій було презентовано нещодавно видані наукові монографії та лексикографічні праці.

Вдалим доповненням конференції стали пізнавальні прогулянки історичною частиною Львова. Помилуватися красою традиційного українського строю, дізнатися про особливості народного одягу чи не з усіх теренів України учасникам конференції вдалося завдяки цікавій екскурсії в Етногалереї Роксоляни Шимчук. Захопливу екскурсію літературним Львовом провів відомий літературознавець **Данило Ільницький**.

Атмосфера невимушеного спілкування упродовж усіх конференційних днів, жваві наукові дискусії під час засідань, цікава й завжди актуальна тема — усе це сприяло продуктивній роботі, обмінові ідеями та цінним досвідом, створило потужні імпульси до подальших наукових пошуків та співпраці.

Статтю отримано 26.11.2017

Natalia Bahniuk

Ivan Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine, L'viv

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE “BOOKS ABOUT THE WORDS. HISTORICAL AND DIALECTAL LEXICOGRAPHY”

The key topic at the International Scientific Conference “Books about the words. Historical and dialectal lexicography” (Lviv, September 13–16, 2017) was a problem of organizing and representing dialect and historical vocabulary in a special format, the dictionary. More than 40 linguists, well-known scholars from Ukraine, Poland, Hungary, Croatia participated in it. The reports of the participants of the conference were dedicated to the principles of the construction of dictionaries, the conclusion of vocabulary articles, the specifics of the interpretation of the word in the dialect and historical dictionaries.

Keywords: *lexicography, dialectology, history of Ukrainian language, dialect and historical dictionary.*